

Evolutionary Behavioral Ecology and Psychopathy*

Autor: Janko Međedović

Poznati izdavač *Springer* je tokom 2023. godine objavio novu knjigu autora Janka Međedovića pod nazivom *Evolutionary Behavioral Ecology and Psychopathy* (srp. „Evolucionna bihejvioralna ekologija i psihopatija“). Knjiga je pisana na engleskom jeziku, sastoji se od 184 strane i podeljena je u dva veća dela, sa ukupno osam poglavlja (ISBN 978-3-031-32885-5).

Ova monografija pisana je kao uvod o oblast bihejvioralne ekologije sa ciljem, pre svega, da napravi pregled osnovnih koncepata i istraživačkih stanovišta, a onda i da psihopatiju kao jednu od važnih bihejvioralnih karakteristika posmatra upravo kroz okvir ljudske bihejvioralne ekologije (LjBE).

Autor prvi deo knjige započinje ličnom perspektivom na razvoj i značaj LjBE, postavljajući temeljnu filozofsku i metodološku pozadinu svog pristupa. Dalje uvodi čitaoca u ključne pojmove evolucione biološke teorije – evolucija, adaptacije, adaptivna vrednost (eng. *fitness*), evolucionarni kompromisi (eng. *trade-off*), te kako se oni primenjuju na čoveka kroz različite teorijske pristupe, poput teorije životne istorije (eng. *Life history theory*), odnosno Pace-of-Life Syndrome-a (PoLS). Posebno se bavi evolutivnom analizom porodičnih odnosa: roditeljskog ulaganja i brige o deci, ulozi koje imaju babe i dede, interakcije roditelj-potomak i dr. U posebnom delu, pravi distinkciju i kritički razmatra odnose između LjBE i srodnih disciplina, posebno evolucione psihologije argumentujući manjkavosti njenih pojedinih teorijskih i metodoloških pristupa. Na kraju ovog dela, objašnjava se novi pristup analize podataka prikupljenih kroz studije u ovoj oblasti. U pitanju je analiza mreža (eng. *network approach*) nasuprot prethodno razvijanog pristupa – modelovanja životne istorije, ističući da se strategije ponašanja ne razvijaju linearno, već kao međusobno

* Međedović, J. (2023). *Evolutionary behavioral ecology and psychopathy*. Springer. ISBN 978-3-031-32885-5. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-32886-2>

povezani skup osobina koje utiču jedna na drugu. Ovaj pristup omogućava složenije razumevanje odnosa između psihopatije, reproduktivnog ponašanja i životnih strategija, prikazujući ih kao dinamičnu mrežu adaptivnih odgovora.

Druga polovina knjige opisuje empirijsko istraživanje psihopatije u evoluciono-ekološkom kontekstu, sa ciljem da ispita kompromise između adaptivne vrednosti i dugovečnosti kod psihopatije, interagujuće fenotipove u okviru psihopatije, kao i roditeljske efekte povezane sa psihopatijom. Ovaj deo sadrži diskusiju nalaza istraživanja, koja je zasnovana na više teorijskih koncepata opisanih u prvom delu knjige. Posebno je značajno to što se psihopatija ne posmatra kao klinička devijacija, već se analizira kroz moguće adaptivne funkcije. Time se otvara prostor za razumevanje psihopatije ne samo kao poremećaja, već i kao potencijalno funkcionalnog odgovora na specifične sredinske okolnosti.

Stil pisanja korišćen u ovoj knjizi je veoma jasan i razumljiv i čitaocu koji nema značajno predznanje iz oblasti. Knjiga je koherentna, precizna i akademski dosledna. Autor izbegava senzacionalizam u prikazu psihopatije i umesto toga insistira na teorijski utemeljenom i kritički promišljenom razumevanju. Jezik je naučni, ali bez suvišnih stručnih izraza, što čini tekst pogodnim za širu (akademsku) publiku. „Sistem levka” uvodi čitaocu u priču krećući od opštijih pojmova, šire poznatih, nadalje ka konkretnom pomažući da se jedna ličnosna karakteristika poput psihopatije razume u širem teorijskom okviru.

Zbog svega toga, ova knjiga može se koristiti kao udžbenik, u nastavi, dok istovremeno može biti izuzetno korisna istraživačima koji tragaju za sistematičnim pregledom literature i novim nalazima u ovoj oblasti. Kako LjBE predstavlja izuzetno interdisciplinarno polje, ova knjiga mogla bi biti od koristi i istraživačima koji se njome već bave, kao na primer biologima ili antropolozima, na način da se upoznaju sa time kako psihološka istraživanja mogu dati doprinos u ovom naučnom polju.

Tekstu bi se moglo zameriti to što prikazani nalazi o psihopatiji u velikoj meri predstavljaju istraživačke rezultate samog autora i njegovih saradnika. Ipak istovremeno je očigledna korist u tome što na jednom mestu predočava nove najrelevantnije rezultate. Štaviše, prednost knjige ogleda se i u povezivanju nalaza različitih studija, čime se na strog naučni način povezuju empirija i teorija.

Sveukupno, *Evolutionary Behavioral Ecology and Psychopathy* prepoznata je u akademskoj javnosti kao originalno delo koje pomera granice u razumevanju psihopatije i nudi nove pravce istraživanja. I pored određenih ograničenja, knjiga uspeva da otvori dijalog između različitih disciplina i da ohrabri ovakav način primene koncepata evolutivne teorije na kompleksna psihološka stanja. Ova monografija predstavlja značajan doprinos, kako LjBE i evolucionoj psihologiji, tako i čitavom polju istraživanja individualnih razlika.

Svetlana Pavlović *

* Korespondencija: pavlovic.sc@gmail.com, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija. ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7790-2692>

Predloženo citiranje: Pavlović, S. (2025). *Evolutionary Behavioral Ecology and Psychopathy* (prikaz knjige). *Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja*, 44(1–2), 139–141.

©2025 by authors

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0).